

SJØSAMISK STUDIEFORBUND (SSF)

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Drag den 17/1 2008

HØRINGSUTTALELSE – NOU 2007:11

Sjøsamisk Studieforbund (SSF) viser til invitasjon om innsending av høring for NOU 2007:11.

GRUNNLAGET FOR SJØSAMISK STUDIEFORBUND

Sjøsamisk Studieforbunds (SSF) oppfatning er at så lenge Den norske Stat ser behov for voksenopplæring og at en vesentlig del av denne skjer i regi av studieforbund så har SSF en folkerettslig, en menneskerettslig, en grunnlovsrettslig, en politisk og en behovsdekkende berettigelse.

Sjøsamisk Studieforbund er i hovedsak enig med Voksenopplæringsforbundets høringsuttalelser. Imidlertid er det fire faktorer som er essensiell for de samiske studieforbundene. Disse fire faktorene er:

- 1) Dispensasjoner fra regelverk – lov om voksenopplæring
 - a. Nedre grense for medlemsorganisasjoner i studieforbund
 - b. Utbredelse i regioner/fylker
 - c. Nedre grense for kurstimer for studieforbund
 - d. Nedre grense for kursdeltakere
 - e. Nedre grense for kurskvelder
 - f. Kurs over landegrensene
- 2) Utvalg for samisk voksenopplæring
- 3) Godkjenning av studieforbund
- 4) Særskilte grupper

DISPENSASJON FRA REGELVERK

Det er en nødvendighet at de samiske studieforbundene blir gitt en permanent dispensasjon fra regelverket. Dette begrunnes blant annet av at:

- De to samiske studieforbundene – SOL og SSF – er små
- Begrenset økonomi
- Spredt samisk bosetning ute i distriktene, i de Nord-Norske byene og i Oslo
- Overføring av tradisjonell kunnskap
- Samer bebor flere land

Sjøsamisk Studieforbund er et partipolitisk nøytral studieforbund som skal fronte kystkultur, samfunnsliv, næringsliv og levemåte. I tillegg skal SSF fronte det samiske samfunn, herunder Østsamisk, Nordsamisk, Jukkasjärvisamisk, Lulesamisk, Pitesamisk, Upmesamisk, Sørsamisk og særlig Sjøsamisk kultur, levesett, språk, næringsliv og samfunnsliv. SSF omfatter sentralledet og;

Tilsluttede studieorganisasjoner:

KSO

(Kystfolkets Studieorganisasjon)
Org. Nr. 984215460

KSO er en ordinær landsdekkende studieorganisasjon som skal drive med kurs og opplæringsvirksomhet som omfatter alt fra hobbykurs til kurs på høgsolenivå. KSO skal ha sin oppmerksomhet særlig rettet mot kystkultur, næring og samfunnsliv.

USON

(Urfolkets Studieorganisasjon)
Org. Nr. 984033516

USO er en landsomfattende studieorganisasjon som skal arbeide med kurs- og opplysningsvirksomhet om urfolk og deres levesett – da særlig rettet mot kultur, næring og samfunnsliv. USO er tilknyttet IPADAM Norge.

SjøMil

SjøMil er den tredje landsdekkende organisasjonen som er medlem av SSF.

KUUNI FORLAG

Sjøsamisk Studieforbunds eget forlag.

ANDRE

Frittstående, ikke landsomfattende lag og foreninger som driver med kurs og opplysningsvirksomhet.

**LÆRING
FORANDRER
VERDEN**

De to godkjente samiske studieforbundene, SOL og SSF, er de minste studieforbundene i Norge. Imidlertid utfyller de hverandre, men samtidig er de veldig forskjellig i sin oppbygging og virksomhet. SOL og SSF er innrettet mot forskjellige målgrupper. SSF er et upolitisk studieforbund, mens SOL har et større innslag av politikk i sin virksomhet. Medlemsmassen i SOL er tilknyttet Norske Samers Riksforbund (NSR) som er en same- og kulturpolitisk organisasjon. SOL har sin hovedvirksomhet i Finnmark og Troms og er mer rettet mot de innlandske deler og mot reindrift. SSF er et rent kulturelt studieforbund. SSF sin hovedvirksomhet er rettet mot kysten og mot kombinasjonsnæring/utmarksnæring. Begge de to samiske studieforbundene har samisk næringsliv, samisk kultur, samisk språk, samisk historie, samiske handverk, og samisk samfunnsliv som sitt kjerneområde innen kursvirksomhet. Imidlertid har SSF også i sitt kjerneområde for kurs, kystbeboeren. SOL og SSF har til sammen under 20.000 studietimer. Verken SOL eller SSF fyller minimumskravet i antall regionsledd/fylkesledd av VOFO som loven krever – dette har sine årsaker. Først og fremst begge er små organisasjoner med begrenset økonomi og har derved ikke mulighet til å ha en større administrasjon som et slikt medlemskap krever. Bruken av de begrensede midlene disse to studieforbundene har går med på å serve medlemsorganisasjoner og drive kursvirksomhet. For det andre er bosetningsmønstrer slik hos samene at de bebor ikke hele landet, men kun i deler av landet. Den samiske befolkningen bor i hovedsak spredt og ute i distriktene – i tillegg til Oslo og i de Nord-Norske byene. Ute i distriktet er ofte tilfellet slik at minimumsgrensen for deltakere som ønsker spesielle kurs for høy. Det er svært ofte færre enn 5 kursdeltakere. Det er viktig at de samiske studieforbundene får mulighet til å drive opplæring og kunnskapsspredning også i andre land – dette er blant annet begrunnet i synliggjøring av samisk kultur, samer bebor flere land og må drive aktiv nettverksbygging for å kunne hente inn de beste lærerne på spesielle felt.

UTVALG FOR SAMISK VOKSENOPPLÆRING

SSF foreslår å opprette et permanent utvalg under Voksenopplæringsforbundet som skal bestå av følgende representerte organer:

- Kunnskapsdepartementet
- Administrasjonsdepartementet – Avdeling for Samiske Saker
- Sametingets opplæringsavdeling
- Sjøsamisk Studieforbund
- SOL
- Voksenopplæringsforbundet v/Generalsekretæren
- Samisk Høgskole
- Samisk Senter ved Universitetet i Tromsø

Hvert organ skal ha personlige vara til sine representanter. Sekretariatet for Utvalget bør legges til Voksenopplæringsforbundet sentralt. Mandatet til dette utvalget bør være vidt og bidra til å fremme samisk voksenopplæring.

Sametinget prioriterer ikke voksenopplæring på grunn av manglende bevilgninger – dette gjelder både selve opplæringen og til læremiddelproduksjon. Når det gjelder læremiddelproduksjonen er Sametingets prioritering barn og unge – noe som er meget forståelig, men samtidig beklagelig da det vil være et gap i blant annet språkundervisning. Dette gapet vil være mellom barn/unge som får lære sitt morsmål og de voksne som ikke har lært sitt morsmål. Dagens læremidler er ikke egnet for voksne som ikke har et aktivt eller passivt samisk språk i utgangspunktet – disse faller mellom to stoler. Videre er det læremidler på andre områder som også det er et stort behov for – her kan nevnes duodje, tradisjonell kompetanse mv.

GODKJENNING AV STUDIEFORBUND

Det er fra SSF sin side ikke ønskelig med en ny godkjenningsrunde av studieforbund – da særlig når det gjelder de samiske studieforbundene. Dette vil medføre at de få ressursene som disse to studieforbundene har bli rettet inn mot å bli godkjent på nytt isteden for å bruke midlene til kursvirksomhet. Videre har samer rett til å utvikle sin egen kultur, språk, identitet, næring og samfunnsliv – dette er slått fast i Grunnloven, ILO-konvensjonene 107 og 169. Den samiske gruppe som er sterkest fornorsket er den sjøsamiske befolkningen. Den sjøsamiske befolkning er også den som er den største gruppen samer. Det er per i dag også betraktet som skam å være same blant den sjøsamiske befolkning. Imidlertid etter Sjøsamisk Studieforbund ble etablert har det vært en markant endring. Denne endringen består blant annet i en endret holdning i befolkningen, en økende interesse for det samiske – da særlig for det sjøsamiske – og et sterkere fokus på samisk som kultur, språk, historie og samfunnsliv langs kysten. SSF vil tro at noe av denne økningen skyldes det arbeid som SSF har gjort i de år som SSF har eksistert.

”OPPLÆRING FOR SÆRSKILTE MÅLGRUPPER”

I samfunnet skjer det en endring av yrkesstrukturen fra praktisk arbeid til akademiske yrker eller til at det praktiske arbeidet har sterkt islett av teori. Skolens språkinnlæring skjer med termer fra forvaltningsspråket som er lite brukt av foreldre med praktisk yrkesbakgrunn. Dette kan føre og fører ofte til funksjonell analfabetisme. Fraflytting fra utkant til byer og tettsteder fører ofte til tap av sosiale koder og usikkerhet med nye sosiale koder. Dette kan føre og fører til at innlærte mestringsmekanismer ikke er tjenlige i det nye miljø. I tillegg kommer konsekvenser av fornorskingsprosessen som fører til problemer med å bygge opp en ny samisk eller norsk identitet. Disse og andre faktorer endrer og kommer i tillegg til de gamle personkategoriene i målgruppen ”Opplæring for særskilte målgruppen”. Sjøsamisk Studieforbund har gjennom sine medlemsorganisasjoner engasjert seg i denne målgruppen i samarbeid med hjelpeapparatet. De erfaringer vi har fått er at studietilbud til denne målgruppen er et meget tidkrevende og kompetansekrevene arbeid. Individuer i denne gruppen har også ofte rusproblemer, med psykiatri og ofte ekskludert av familie og slekt. De er også en sykdomspreget gruppe og er kandidater til trygdesystemet. Dette er mennesker med ubenyttede ressurser som kunne ha vært en ressurs for seg og samfunnet dersom de fikk et tilbud om en individuell tilpasset plan. Sjøsamisk Studieforbund mener at studieforbundene er et egnet velegnet redskap til å nå denne gruppen med sin desentraliserte organisering og mulighet til å utvikle tilpassede individuelle planer.

Det er flere forhold som må være på plass før at dette kan skje. Økonomien må være på plass, men kompetanse er kanskje det viktigste moment. I tillegg kommer forståelse fra hjelpeapparatet at studieforbundene kan være en viktig partner. Her har VOFO sentralt en jobb å gjøre.

NY FINANSIERINGORDNING AV STUDIEFORBUND

I NOU:11/2007 er det beskrevet hvordan studieforbundene i fremtiden tenkes finansiert med et grunntilskudd, aktivitetstilskudd og kulturtilskudd.

Grunntilskuddet etter SSF sin mening må være så stort at det gir mulighet for å drifte organisasjonen. I Nasjonalbudsjettet, Budsjettinnstilling S. Nr 12 – 2003-2004, har komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet gjort merknad vedrørende Sjøsamisk Studieforbund:

”Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til foreningen Sjøsamisk Studieforbund (SSF), som er godkjent som studieforbund av Utdannings- og forskningsdepartementet. SSF har ikke mottatt etableringsstøtte av departementet, og mangler derfor midler til drift og ledelse.

Disse medlemmene understreker videre at Norge har et særskilt ansvar for å sikre samenes rett til utvikling av språk, kultur og levekår; og anser dette studieforbundet som et viktig bidrag. På denne bakgrunn ber disse medlemmene departementet om å vurdere bevilgning av etableringsstøtte til SSF slik at forbundets virksomhet kan etableres og videreutvikles”.

Med bakgrunn i denne merknad viser Stortinget at SSF er en berettiget organisasjon som Stortinget ønsker skal ha sin eksistens. For at studieforbundene skal kunne eksistere må studieforbundene ha en grunnkapital som kan forvaltes slik studieforbundet selv bestemmer. Bestemmelsene til dette grunntilskuddet må være slik innrettet at studieforbundene har mulighet til å både drifte og utvikle seg – utenat rigide regler gjør det viktige arbeidet studieforbundene umulig.

Studieforbund er velegnet for prosjektarbeid

Sjøsamisk Studieforbund (SSF) har fra oppstart til nå drevet med prosjekter for å kunne utvikle seg og sine medlemsorganisasjoner. De erfaringene SSF sitter med, tilsier at studieforbund er et meget godt redskap for prosjektarbeid i forskjellige arenaer – det være seg prosjekter rettet mot myndigheter, Universitet/høgskolemiljø, kommuner, bedrifter, lag og foreninger og mot enkelt individer. Nedenfor beskrives noen eksempler på prosjekter:

- 1) SjøMil som er en av SSF sine medlemsorganisasjoner utviklet sammen med bl.a. Høgskolen i Bodø flere prosjekt med ulike oppgaver. SjøMil er en medlemsbasert organisasjon med hovedfokus på miljø. Dette er svært interessante prosjekt som ”*Blå Grønn Omsorg*” og ”*Straumene som biologiske kraftverk*”. SjøMil undersøker nå mulighetene for å få disse prosjektene finansiert. Det er SSF som står ansvarlig og søknaden skjer i regi av SSF.
- 2) SSF har nå avsluttet et forprosjekt rettet mot regjeringens småstedssatsning. I forprosjektet har 4 nordlandskommuner deltatt. Formålet med forprosjektet var 4-delt – 1) å utvikle et opplæringsprogram for bygdeutvikling, 2) Etablere 8 ”Bygdeting” (lokale prosjektgrupper), 3) utarbeide et hovedprosjekt og 4) utvikle et nettverk nasjonalt og internasjonalt.
- 3) SSF har i lengre tid drevet med språkopplæring i samisk for voksne. Imidlertid er dagens læremidler ikke egnet for personer som ikke har et aktivt eller passivt samisk språk. SSF har forsøkt å finansiere ulike prosjekter rettet mot utvikling av læremidler for ikke-samisktalende personer. Her har ikke SSF lyktes i den grad som er ønskelig. Sametinget har ikke prioritert utvikling av læremidler i samisk for voksne.
- 4) SSF har deltatt i et interregprosjekt og ledet et delprosjekt hvor formålet var nettverksbygging mellom turistbedrifter i Gällivare og Tysfjord kommuner.
- 5) SSF er prosjektleder for et nettverksprosjekt hvor 4 nordlandskommuner (Tysfjord, Lurøy, Træna og Flakstad), 3 latviske og 3 estiske kommuner skal møtes for å se på muligheter for å utvikle vennskap, demokrati, felles prosjekter mv.
- 6) SSF deltar i et samarbeid med en polsk organisasjon som har som formål å bidra til å utvikle gode frivillige organisasjoner og vise hvordan de frivillige organisasjonene fungerer i Norge opp mot myndigheter mv.
- 7) SSF skal i samarbeid med 7 andre organisasjoner/institusjoner søke midler gjennom Grundtvig om å få realisert et opplæringsprosjekt med tema karriereveiledning. Prosjektet skal være rettet mot individet og skal bidra til at individet får bedre

mulighet til å finne sine fordeler i et internasjonalt og globalisert verden. Opplæringen rettes mot veiledere innen emnet Karriere- og kompetanserådgivning. Eksempelvis innenfor NAV i Norge.

De ovenfor beskrevne prosjektene er eksempler på hvordan studieforbundene kan være et middel til utvikling av individet fra lokalt nivå til internasjonalt nivå. Flexibiliteten og styrken til studieforbundene er at studieforbundene er rettet mot kompetanse på ulike nivå og har en velegnet måte å organisere sin virksomhet på. For å kunne drive med prosjektarbeid må økonomien være tilstede – dette fordi det koster å utvikle prosjekter. SSF mener derfor at det er meget positivt at NOU foreslår at prosjektstøtten til studieforbund skal bevilges direkte til studieforbundene og ikke gjennom andre. Bakgrunnen er at det er organisasjonene selv som kjenner hva organisasjonen behøver og ønsker å videreutvikle. Dette vil etter det SSF mener bidra til økt demokrati i organisasjonene.

SSF synes kulturstøtten som er beskrevet i denne NOU er et meget godt insitament. Men denne støtten bør gis til det nasjonale nivå i studieforbundene som fordeler dette ut. Denne bør videre være så vidt at man kan arrangere 1-dagsseminarer, bidra med insitamenter til å arrangere lokale marknader/festivaler mv. Denne støtten bør gis direkte til Studieforbundene. Begrunnelsen for å gi støtten til studieforbundene er at dette vil styrke studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner i sitt arbeid med opplæring og synliggjøring. Studieforbundene med sine medlemsorganisasjoner kjenner best selv sitt behov for kortere tiltak.

SSF ser frem til et godt og konstruktivt samarbeid med Kunnskapsdepartementet.

Med vennlig hilsen
For Sjøsamisk Studieforbund

Trond Åmo
Administrativ leder
(sign)